

Keskkonnanfilosoofia ja looduse mõte Balti kultuuriruumis. Kutsung

IV rahvusvaheline baltisaksa kirjakuultuuri sümposion

27.–29. septembril 2007 Tartus

Jede Umwelt bildet eine in sich geschlossene Einheit, die in all ihren Teilen durch die Bedeutung für das Subjekt beherrscht wird. (Jakob von Uexküll) *Kleine Völker haben schon deswegen einen weiteren Horizont, weil sie an der Existenz der anderen nicht vorbeikönnen.* (Uku Masing)

Iga maailm on iseendasse sulgunud üksus, mille kõiki osasid valitseb talle subjekti poolt omistatud tähendus. (Jakob von Uexküll) *Väikseil rahvail on juba seetõttu avaram silmaring, et nad ei pääse mööda teiste olemasolust.* (Uku Masing)

Kultuuri ruumilisusest, tema looduslikust, maiskondlikust, territoriaalsest või regionaalsest terviklusest on kultuuriteadustes ja sealhulgas ka Eestis olnud viimasel kümnel aastal senisest rohkem juttu. Mõni kõneleb isegi „ruumi tagasitulekust“ (*spatial turn*). Universaalse küberruumi sünniga kaasnenud lootus või hirm ruumi kaotada on osutunud ennatlikuks. Pigem on see sundinud üha meelelisemalt, intiimsemalt, füüsilisemalt tundma õppima oma lähimat ümbrust.

Vahest on oma keskkonna erksam tajumine väikeste kultuuride tunnus? Suurtel kultuuridel on ehk suurem oht hakata omaenda keskkonda pidama ainsaks objektiivseks maailmaks ning kõrvalekaldeid konventsionaalsest maailmapildist pidama mõtlemise vigadeks või meeltesegaduseks, nagu hoiatas Jakob von Uexküll?

Milliseid meelelisi keskkondi leidub Baltimaade ajaloolises ruumis, kuidas suhestuvad need konventsionaalse Balti ruumiga? Kuidas on mõeldud ja kirjutatud maastikust kui Baltimaade erikeelsete kogukondade esmasest kokkupuutepinnast erinevates keelelistes traditsioonides? Kuidas käsitavad maastikku ja keskkonda erinevad distsipliinid?

Neile ja paljudele teistele Balti looduse mõttega ajalooliselt ja teoreetiliselt seotud küsimustele ootame ettekannetes huvitava vaatenurgaga lahendusi.

*

Sümposiooni kolmest päevast ühele on planeeritud teoreetiline eriseminar teemal

„Ökokriitika meetodid ja teoreetilised väljavaated“

Ameerikast alguse saanud ökokriitika on olnud valdavalt kirjeldav, esseistlik ja paiguti moraliseeriv kultuuriteaduse suund, mida iseloomustab lähenemiste heterogeensus, teoreetiliste vahendite ülevõtmine teistest paradigmatelt ja nende kokkusobitamine vastavalt vajadusele. Säärane olukord võib ühelt poolt raskendada uue ühtse paradigma loomist, kuid teisalt sisaldab see suurt potentsiaali uuritava objekti mitmekesisuse ja alternatiivsete kirjeldusvõimaluste näol. Seminari eesmärgiks on pöörata tähelepanu ökokriitika teoreetilisele mitmekesisusele, vastuolulisusele ja kohatisele eklektilisusele ning tõstatada küsimus ökokriitika kui paradigma teoreetilise ja metodoloogilise korrastamise võimalikkusest. Seminar keskendub järgnevatele teemadele:

- Ökokriitika kokkupuutepunktid kirjandus- ja kultuurikriitika teiste suundade, loodusteaduste ja semiootikaga (põhirõhuga J. von Uexkülli töödel).
- Erinevad keskkonnad ja ökokriitika teoreetiline mitmekesisus. Paigaspetsiifilised looduskirjanduse traditsioonid, kultuurispetsiifiliste ökokriitiliste lähenemiste võimalikkus ja vajalikkus. Euroopa ja eriti balti(saksa) traditsioon looduse kirjeldamisel ja mõtestamisel.
- Ökokriitika objektid kirjanduses ja kultuuris (looduskirjandus, looduslühirika, loodusfilm, keskkonnakunst, jne). Nende omadused ja analüüsi spetsiifika ökokriitika erinevate uurimismeetodite valguses.

Sümposiooni töökeelteks on saksa ja inglise keel.

Kontakt ja info: Liina Lukas (liina.lukas@ut.ee) ja Kadri Tüür (tyyr@ut.ee).